

PON VIJAYASHRAM

STD - X

DATE

SANSKRIT - II LANGUAGE

खण्डः - क

क २ अपठित गद्यांशं पठित्वा प्रश्नान् उत्तरत ।

1. अधोलिखित अनुच्छेदं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत ।

एकस्मिन् ग्रामे एकः वृद्धः वसति स्म । तस्य त्रयः पुत्राः
आसन् । त्रयोऽपि पुत्राः बुद्धिमन्तः आसन् । तथापि सः वृद्धः
निश्चयम् अकरोत् यत् सः स्वक्षेत्रं, भूमि, धनस्वर्णादिकं च
तस्मै एव दास्याति यः सर्वाधिकः बुद्धिमान् सिद्धः भविष्यति ।
एकस्मिन् दिवसे सः वृद्धः सर्वान् पुत्रान् आहूय उक्तवान् -
" हे (पुत्राः) पुत्राः ! युष्मासु यः मम कक्षं सर्वम् पुरयति अहं
तस्मै स्वसम्पत्तिं दास्यामि । यूयं सर्वे एव बुद्धिमन्तः स्था ।
जच्छत, प्रयासं च कुरुत । तदा ज्येष्ठः पुत्रः एकां शकटिकां
पुरयित्वा कार्यासम् आनवत् परम् एतेन तु कक्षस्य एकः
एव भागः पूरितः जातः । कतिपयदिवसैः - पर्यन्तं विचार्य मध्यमः
पुत्रः एकस्मिन् दिने शुष्क-वृण-सन्दोहम् आनीय कक्षे स्थापनीयम्
परम् एतेन अपि कक्षः निक्तः एव जातः । अन्ते कनिष्ठस्य पुत्रस्य
वदः आसीत् । सः क्षणं विचिन्व्य एकं दीपकम् आनीय तम्
दीपकं च प्रज्वलितवान् । दीपकस्य प्रकाशेन समग्रः कक्षः
शीघ्रम् एव पूरितः जातः । प्रकाशमयं कक्षं दृष्ट्वा प्रसन्नः च
भूत्वा जनकः सर्वां सम्पत्तिम् तस्मै अददात् ।

1. एकपदेन उत्तरत

1. ग्रामे कः आसीत् ?

१. वस्य कति पुत्राः आसन् ?

II. एकवाक्येन उत्तरत

1. वृद्धः पुत्रान् आहूय किम् अवदत् ?

III भाषिककार्यम्

1. मन्त्रम् - इत्यस्य विलोमपदं किम् अत्र प्रयुक्तम् ?
(होष्यम्, निदानम्)

२. शुभास्तु अत्र का विभक्तिः (प्रथमा, सप्तमी)

शब्दः - व

श २ शब्दों विच्छेद वा कृत ।

1. देव + आलयः _____ २. गण + ईशाः _____

3. सूर्योदयः _____ 4. मर्त्यकुर्वन् _____

श २. समासं विग्रहं वा कृत ।

1. राजपुरुषः _____ २. ग्रामगतः _____

३. कार्यकुशलः _____ 4. वृक्षात् पतितः _____

II मन्त्रवर्धन इत्यन्त ।

पाठकाङ्क्षाः कै ?

III भाषिककार्यम् ।

1. सुस्वरः - विग्रहवाक्यं लिखत ।
2. षट्+मते - सन्धिं विच्छेदं कुरुत ।

ग३ श्लोकं पठित्वा अन्वयपूर्तिं कुरुत ।

आचार्यात् पाठमादत्ते पठं शिष्यस्वमेधया ।
कालेन पाठमादत्ते पाठं सत्रह्यचारिभिः ॥

ग४ प्रश्ननिर्माणं कुरुत ।

1. मङ्गोद्गता क्रमयः विहस्य अक्वन् ।
2. मूकस्मिन् नगरे चन्द्रः नाम राजा आसीत् ।
3. अवधीरिताः अस्माभिः गुफानोपदेशाः ।
4. ऊर्णप्रचुरः मेषः अस्वशालां प्रविशति ।

ग५ पर्यायपदानि मेलयत ।

1. शारदा - विशिष्टः ।
2. शोकः - रिपुः ।
3. राजा - सस्रवति ।
4. शत्रुः - शूपतिः ।
5. अपूर्वः - अनन्तेन ।
6. वह्निना - कुश्मम् ।

ग६ प्रत्ययसूत्रैः पूरयत ।

1. अहं _____ (क्रीड्-क्त्वा) पठामि ।
2. अम्बा पाकं _____ (कृ-क्त्वा) परिवेष्यति ।
3. सः विद्वेषां _____ (गम्-क्त्वा) इच्छति ।
4. शिष्यः विद्यालयं _____ (प्रविशति - ल्यप्) सः ऊर्णं प्रजमति ।

सः प्रत्ययान् उपशुभ्य वाक्यपूर्तिं कुरुत ।

1. सः मया शुक्य अक्य किं कार्यं _____ इति अपुच्छत् । (कृ + ल्यत्)
2. छात्रैः कः पाठः _____ । (पठ् + ल्यत्)
3. (आ + अस्माभिः) देवाः _____ । (पूज् + अनीयर्)
4. धीवरैण मीनाः _____ । (आ + मी + ल्यत्)

शब्दः - ग

ग. 2 गद्यांशं पठित्वा प्रश्नान् उत्तरत ।

मैवस्य सूपकाराणां सह काल्हम् अवेक्ष्य नीतिविदाम् अग्रणिः
वानरशुभपतिः अचिन्तयत् - तातेषां काल्हं न क्षम्य वानरणां
हिताय इति । अतः सः वानरान् आहूय रहसि अवदत् -

I. सूकपदेन उत्तरत ।

1. सूपकाराः केन सह काल्हं कुर्वन्ति स्म ?
2. कः नीतिविदाम् अग्रणिः आसीत् ?

II. सूकवाक्येन उत्तरत ।

1. वानर शुभपतिः किम् अचिन्तयत् ?

III. भाषिककार्यम् ।

1. पाचकः इत्यर्थे अत्र किं पदम् प्रयुक्तम् ?
2. शुभपतिः विग्रहवाक्यं लिखत ।

गर पद्यांशं पठित्वा प्रश्नान् उत्तरत ।

माधुर्यमक्षरव्यक्तिः पञ्चदशस्तु सुस्वरे ।

धैर्यम् तस्यमर्थम् च षड् पाठका गुणाः ॥

I. सूकपदेन उत्तरत -

1. प्रथमः पाठकगुणाः कः ?
2. कति पाठकगुणाः सन्ति ?